

**ПОНЯТТЯ “ГІСТЬ” ТА “ГОСТИННІСТЬ”:
ІСТОРИКО-ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ**

У статті зроблено спробу на основі наукової та науково-популярної літератури простежити еволюцію поняття “гостинність” в українській мовній культурі, проаналізовано етапи формування терміна гість на національному ґрунті.

Ключові слова : термін, туристична термінологія, еволюція лексики туризму, поняття “гостинність”, “гість”, лексикографічні джерела.

В статье сделана попытка на основе научной и научно-популярной литературы проследить эволюцию понятия ‘гостеприимство’ в украинской языковой культуре, проанализированы этапы формирования термина гость на национальной почве.

Ключевые слова: термин, туристическая терминология, эволюция лексики туризма, понятия ‘гостеприимство’, ‘гость’, лексикографические источники.

The author attempts to trace the evolution of the notion ‘hospitality’ and analyze the stages of development of the term ‘guest’ in the Ukrainian language culture on the basis of scholarly and popular scientific publications.

The hospitality industry as the most important social, economic and cultural category, and as a fundamental component of the tourism industry, plays a significant role in intercultural communication and presents domestic tourism product on the world market. Hospitality is inherent to tourism. It’s a secret element of customer service in tourism and hospitality industry where comfort and needs of a guest are put above everything. But has it always been so? This issue demanded urgent attention from various perspectives, including historical and linguistic ones.

In order to achieve this goal, the author analyzes scholarly and popular scientific publications, as well as reference and lexicographic sources of tourism industry, which made it possible to establish that the phenomenon of hospitality has been known since ancient times and its evolution took place in the course of civilizational development. Such prototerms as ‘guest’ and ‘hospitality’ have come a long way undergoing significant qualitative changes, and have turned into the most important components of the sociocultural lexicon of modern society.

Moreover, they have become a part of the basic lexicon of tourism sub-language, have been recorded in special dictionaries and have gained accurate meaning and clear definition.

The author states that the modern meaning of the terms ‘guest’ and ‘hospitality’ is somewhat different from those in the historical lexicographic sources analyzed. Today, the guest may be the person invited on the tourist trip, and the term hospitality is interpreted as a harmonious combination of the production of tourism services, the comfort of the recreation environment and the friendly behavior of hospitality staff to meet the needs of guests while guaranteeing their safety, physical and psychological comfort.

Key words: term, tourism terms, evolution of tourism lexicon, notions ‘hospitality’ and ‘guest’, lexicographic sources.

Постановка проблеми. Індустрія гостинності як найважливіша соціальна, економічна і культурна категорія, фундаментальний складник туристичної сфери відіграє провідну роль в міжкультурній комунікації та є презентатором вітчизняного туристичного продукту на світовому ринку. Гостинність – атрибутивна властивість туризму, секретний елемент будь-якого турботливого обслуговування; це політика обслуговування за принципом “все для його величності гостя”. Але чи завжди було так? Це питання потребує нагального дослідження, причому в різних ракурсах, зокрема й в історико-лінгвістичному.

Темі гостинності присвячено значний обсяг літератури, різнопланової за проблематикою, формою та жанром [4; 8; 9;10]. Як ключовий елемент дослідження, гостинність наразі фігурує в працях Г. А. Гарбар [5], В. В. Прими [15], Т. А. Космеди [11] О. Б. Ляховин [11], А. В. Вейнмейстер [2],

І. О. Василькової [1] та ін. Однак, незважаючи на існуючий масив наукових доробків з окресленої тематики, залишається чимало питань, які вимагають глибших лінгвістичних розвідок.

Мета статті – проаналізувати навчально-методичну літературу туристичної сфери, лексикографічні джерела, що дозволить простежити розвиток прототермінів “гість” та “гостинність”, закріплення їх в понятійній системі спеціальної лексики сфери туризму як номінативних знаків.

Виклад основного матеріалу дослідження. На етапі зародження професійного знання і подальшого його становлення як науково-професійної галузі відбувається і формування самостійної термінології. Як уважає Л. О. Симоненко, вивчення природи терміна, закономірностей творення термінологічної лексики, її структури, семантики стає можливим за умови наукового дослідження становлення та розвитку галузевих терміносистем [16, с. 19].

При цьому спостерігається процес відбору лексичних одиниць, здатних функціонувати як терміни. У галузевих терміносистемах науковці виокремлюють кілька прошарків номінативних одиниць, одним із яких є прототерміни [6], [12]. С. В. Гриньов-Гриневич уважає, що різниця між терміном і прототерміном полягає у відсутності в останнього наукової дефініції, оскільки на початковому етапі “ще не існують відповідна наука і наукова класифікація, на основі якої будується дефініція” [7, с. 76]. Прототерміни – спеціальні лексеми, які з’явилися і функціонували перед виникненням наук і тому називають не поняття, а спеціальне уявлення, оскільки саме поняття виникає з появою науки. Прототерміни можуть існувати або як лексичні одиниці предметних галузей, у яких ще не сформовані науково-теоретичні основи, або у формі так званих “народних” термінів. Головна їх відмінність полягає в тому, що вони сприймаються на рівні уявлень, а не понять [13, с. 278]. Основні характеристики прототермінів можуть частково збігатися з подібними характеристиками термінів: специфічність вживання (належність до спеціальної галузі знання), стилістична нейтральність (відсутність конотацій), езотеричність (точне значення прототерміна також відоме тільки фахівцям), контекстуальна стійкість (незалежність від контексту внаслідок точності значення), номінативний характер (як прототерміни використовують іменники і номінативні словосполучення). Водночас, існують деякі відмінності: прототермін так само, як і термін, виконує номінативну функцію, однак, слугує найменуванням не поняття, а спеціального уявлення, яке є, у порівнянні із загальноновживаним словом, більш конкретним і тому забезпечує точність значення, але роль дефініцій відіграють описи [7, с. 76–77]. Особливість прототерміна як одиниці спеціальної лексики полягає в тому, що, уживаючись у спеціальній сфері і позначаючи спеціальні уявлення, прототермін не є однозначним, не має абстрагованості, часто має просторічне забарвлення [3, с. 89]. Але у процесі становлення, прототерміни підпадають під низку змін, що стосуються семантики, форми, синтаксичних відносин лексичної одиниці, що змінюється. Подібне перетворення кожної окремої лексичної одиниці, як уважає Л. А. Чернишова, вимагає самостійного аналізу та вивчення, оскільки процес створення терміна і закріплення його в поняттєвій системі як номінативного знака поняття – явище завжди творче й індивідуальне [17, с. 72].

Розглянемо розвиток значення однієї із ядерних лексичних одиниць туризму. Виникнення поняття “гостинність” пов’язують із періодом Середньовіччя. Англійське слово “hospitality” (гостинність) походить від старофранцузького “hospice”, що означає “будинок для прийому подорожніх” [14, с. 16].

Ще з давніх-давен були продиктовані правила ставлення до гостя – у наш час вони залишаються актуальними та практично незмінними. У пам’ятці літератури XVI ст. “Домострой”, знаходимо такі рекомендації господареві будинку, щодо зустрічі гостей: “якщо трапиться привітати приїжджих людей, торгових чи, або іноземців, інших гостей, запрошених чи Богом даних: багатих чи бідних, священників чи ченців, – то господареві та господині слід бути привітним і належну честь віддавати по чину і по гідності кожної людини. З любов’ю і вдячністю, ласкавим словом кожного з них ушанувати, з усяким поговорити і добрим словом привітати, та їсти й пити або на стіл виставити, або подати з рук своїх з добрим привітом, а іншим і послати чого-небудь, але кожного чимось виділити і всякого порадувати ...” [8, с. 130]. Практично в усіх літописах віддається належне гостинності слов’ян. Стійкі традиції культурної спадщини закріпилися в побуті стародавньої Русі. Однією з найважливіших пам’яток цього часу є “Поучение” Володимира Мономаха, адресоване дітям князя. Київський князь рекомендував синам добре приймати іноземних купців, чи як їх тоді називали “гостей” [4, с. 112]. За словами історика М. М. Карамзіна, “усякий мандрівник був для них немов священним: зустрічали його з ласкою, пригощали з радістю,

проводжали з благословенням і здавали один одному в руки. Господар відповідав за безпеку чужоземця, і хто не вмів зберегти гостя від біди або неприємності, тому мстилися сусіди за цю образу, як за власну. Слов'янин, виходячи з дому, залишав двері відчинені і їжу, готову для подорожнього. Купці, ремісники охоче відвідували слов'ян, між якими не було для них ні злодіїв, ні розбійників; але бідній людині, що не мала можливості добре пригостити іноземця, дозволялося вкрасти все потрібне для того у багатого сусіда: важливий обов'язок гостинності виправдовував і сам злочин" [10, с. 48–49].

Б. О. Рибаків описує гостя X початку XI ст. як прекрасно озброєного і дуже добре одягненого дружинника, у якого обов'язково збоку був сталевий меч, а в руках спис [9, с. 36]. Такі характеристики стосувалися багатьох гостей того часу, адже їм доводилося не лише багато подорожувати, але й змогти постояти за себе та за свій товар.

У звичаях різних народів гостинність забезпечувала заступництво мандрівникам та була своєрідною формою захисту гостя і його майна. Так, наприклад, на чужій території людина ризикувала бути пограбованою, проданою в рабство або закатованою, вчасно не отримавши статус гостя. В іншому випадку незнайомець уважався чужинцем, позбавленим будь-яких прав, ворогом, відносно якого все дозволено. Тому прототермін гостинність треба розглядати в тісному зв'язку з прототерміном гість, засвідченим у пам'ятках історії Київської Русі нарівні з лексемою купець, оскільки гостем називали купця-торговця. Уперше про них згадано в договорах князів Олега та Ігоря [5].

У Словнику староукраїнської мови XIV – XV ст., слово “гість” подано зі значенням “купець, найчастіше іноземний” (ССМ, с. 257).

У Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст. лексема гість має кілька значень: гость – 1. Купець, торговець; прибулий купець; 2. Мандрівник (особа, яка прибула кудись із певною метою); 3. Гість (той хто приходить, приїжджає відвідати кого-небудь вдома; запрошений на гостину); 4. Відвідувач (найчастіше випадковий). Зафіксовані також похідні: гостинець – 1. “битий шлях”; 2. заїжджий двір, притулок для мандрівників; 3. подарунок; гостинний: “прикм. Який стосується заїжджого двору або належить до нього” (ССМ, с. 56–57). Однак у словнику відсутня лексема “гостинність”.

В Етимологічно-семантичному словнику української мови Митрополита Іларіона подано таке потрактування лексеми гість – ст. сл. гость; лат. hostis – чужак, купець, гість; гр. гість – це хепос – чужак, чужий, чужинець (ЕССУМ, Т. 1, с. 277). Більш того, автор пояснює: “старі слов'янські звичаї наказували приймати гостя якнайкраще й оберігати його від усього злого. Цей звичай поводитися з чужими гістьми скоро перейшов і на своїх. Пригадаймо собі Заповіт Володимира Мономаха: “А найбільше шануйте гостя, звідки б він не прийшов”. З давнього часу гість – то подорожній або купець” (ЕССУМ, Т. 1, с. 277). У цьому словнику зафіксовані похідні лексеми: гостинець – широка дорога; слово гостинець відоме з найдавніших часів; так в “Руській Правді” Володимира Мономаха читаємо: Погубять слѣдъ на гостинци на велицѣ, а села не будеть”. Походить воно від слова гость (гість), що в давнину визначало чужинця (hostis) або купця; таким чином гостинець – це шлях для купців, а гостиниця – будинок, де зупинялися гості-купці. Гостинником також називали господаря гостиниці. Звідси “пригощаю – частую, гостя честую” (ЕССУМ, Т. 1, с. 296–297). Прототермін гість мав багато синонімічних відповідників: іноземець, прихोдець, вандровний, чужоземець, чужий, іноплеменник та ін.

В Історичному словнику української мови за ред. проф. Є. Тимченка лексема “гость” подана зі своїм тлумаченням: людина, що прибула на короткий час або в справі (торговій), або з приязні, або з яких інших причин (ІСУЯ, с. 591), а лексема гостинний – прикм. 1. Той, хто гостює, знаходиться тимчасово, купецький; 2. прикм. від “гостина” (ІСУЯ, с. 590). Автор фіксує також кілька похідних лексем: гостина – 1. Тимчасове перебування не вдома: гостювання; 2. Гостиниця; 3. Вітання (ІСУЯ, с. 589). Цікавий той факт, що гостець вжито для позначення не особи, яка гостює, а ломоти, костолома (хвороби) і казкової істоти, яка уособлює цю хворобу (ІСУЯ, с. 589). Це саме значення дають автори “Етимологічного словника української мови”: гостець – “ревматизм суглобів” (ЕСУМ, Т.1., с. 575).

У Словнику української мови Д. І. Яворницького, слово гостинний зафіксовано як 1) хлѣбосольный, хлѣбосоль, хлѣбосолка; 2) остистый (ЯСУМ, с. 157). Таке тлумачення, напевно, пов'язане із звичаєм зустрічати гостей хлібом-сіллю як проявом привітності.

Інше потрактування простежуємо у Словнику української мови в 11-ти т.: гість 1. Той, хто приходить, приїжджає відвідати кого-небудь вдома; 2. Особа, запрошена і допущена на збори, засідання, з'їзд і т.ін; 3. Купець, найчастіше іноземний (БСУМ, Т. 2., с. 77). Зафіксовані і похідні від нього: гостелюбний, гостелюбно, гостенько, гостина, гостинець, гостини, гоститися, гостинний, гостинність. Гостинність витлумачена авторами як “готовність, бажання приймати гостей і пригощати їх; гостинне приймання” (БСУМ, Т. 2. с. 143).

Сучасне значення термінів гість і гостинність дещо відрізняється від розглянутих в історичних лексикографічних джерелах. Наприклад, автори “Туристського термінологічного словника” І. В. Зорін і В. А. Квартальнов подають такі дефініції: “гість – клієнт індустрії гостинності” (ЗКТТС, с. 90), а “гостинність – гармонійне поєднання виробництва туристських послуг, комфортності середовища відпочинку і люб’язної поведінки обслуги для задоволення потреб гостей при гарантії їх безпеки, фізичного і психологічного комфорту” (ЗКТТС, с. 88).

В “Енциклопедичному словнику-довіднику з туризму” під загальною редакцією В.К. Федорченко лексема гість зафіксована з кількома значеннями, одне з яких: “гість – особа, запрошена для туристської поїздки” (ЕСДТ, с. 92), а термін гостинність потрактовано як “найважливіша споживча властивість продукту туристського: вміння дати відчуття клієнтові, що йому раді, з гідністю продемонструвати свою повагу, зробити люб’язність” (ЕСДТ, с. 94).

Висновки та перспективи дослідження. Отже, можна констатувати, що прототерміни гість і гостинність пройшли тривалий еволюційний шлях і зазнали істотних якісних змін, перетворившись у сучасному суспільстві в найважливіші складники соціокультурного лексикону, мало того, вони увійшли до складу базової лексики підмови туризму, отримали закріплення в спеціальних словниках, здобули змістову точність і чітке визначення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Василькова І. О. Поняття “гостинність” вербалізоване в німецькій та українській мовних картинах світу. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. 2014. № 3. С. 58–68.
2. Вейнмейстер А. Гостеприимство: к определению понятия. Теория и практика сервиса: экономика, социальная сфера, технология. 2013. С. 147–153.
3. Воробьева И. О. История наименований некоторых денежных единиц русского государства в XV – XVI вв. Вестник МГОУ. Серия “Русская филология”. Москва : Изд-во МГОУ, 2008. № 4. С. 88 – 92.
4. Воронкова Л. П. История туризма: учеб. пособие. Москва : Московский психолого-социальный институт; Воронеж : Издательство НПО “МОДЭК”, 2001. 304 с.
5. Гарбар Г. А. Гостинність в соціокультурній сфері туризму як головний предмет філософського аналізу. Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : Наук. вісник : зб. наук. праць / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Українська АН. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. Вип. 27. С. 273–278.
6. Гринев С. В. Введение в терминоведение. Москва : Москов. лицей, 1993. 309 с.
7. Гринев-Гриневиц С. В., Сорокина Э. А., Скопюк Т. Г. Основы антропологистики (к лексическим основаниям эволюции мышления человека): учеб. пос. Москва : Компания Спутник, 2005. 114 с.
8. Домострой: Сост., вст. ст., пер. и комм. В. В. Колесова. Москва : Сов. Россия, 1990. 304 с.
9. История культуры Древней Руси. Москва–Ленинград, 1948.
10. Карамзин Н. М. Предания веков. Сказания, легенды, рассказы из “Истории государства Российского”. Москва: Правда, 1988. С. 48 – 49.
11. Космеда Т. А. Ляховин О.Б. Вияв концепту гостинність в українській, німецькій і російськимовах: фатична комунікація. Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Научный журнал. Серия Филология. Социальные коммуникации. Симферополь : Таврический национальный университет имени В. И. Вернадского, 2012. С. 319–326
12. Лейчик В. М. Предмет, методы и структура терминоведения: автореф. дис. ... доктора филол. наук. Москва, 1989. 46 с.
13. Малюко Т. В. Общая характеристика термина как основной единицы финансово-экономической терминологии. Культура народов Причерноморья. 2006. № 82. Т. 1. С. 277–279.
14. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Готельний бізнес: теорія та практика: навч. посібн. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
15. Прима В. В. Концептуалізація гостинності в науковому дискурсі. Культура України. 2014. Вип. 45. С. 107–115.
16. Симоненко Л. О. Українська термінологічна лексикографія за роки незалежності: здобутки і прорахунки. Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць. Київ, 2003. Випуск V. С. 18–22.
17. Чернышова Л. А. Отраслевая терминология в свете антропоцентрической парадигмы: монография. Москва : Изд-во МГОУ, 2010. 206 с.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

БСУМ : Словник української мови: В 11 т. / [ред. кол.: І. К. Білодід (голова) та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970–1980.

ЕСДТ : Енциклопедичний словник-довідник з туризму / Авт.-уклад.: В. А. Смолій, В. К. Федорченко, В. І. Цибук. Київ : Видавничий Дім “Слово”, 2006. 372 с.

ЕССУМ : Митрополит Іларіон. Етимологічно-семантичний словник української мови / За ред. Ю. Мулика-Луцка. Вінніпег : Накладом товариства “Волинь”, 1979. Т. 1. 365 с.; 1982. Т. 2. 400 с.; 1988. Т. 3. 415 с.

ЕСУМ : Етимологічний словник української мови: В 7 т. / АН УРСР Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (гол. редактор) та ін. Київ : Наук. думка, 1982. Т. 1. 631 с.

ЗКТС : Туристский терминологический словарь: Справочно-методическое пособие / Авт.-сост. И.В. Зорин, В. А. Квартальнов. Москва : Советский спорт, 1999. 664 с.

ІСУЯ : Історичний словник українського язика: Т. 1: А–Ж. / Під ред. проф. Є. Тимченка. Зошит II: Г–Ж. Харків–Київ : Українська радянська енциклопедія, 1932. 947с.

ССМ : Словник староукраїнської мови XIV – XV ст. У 2 т. / Ред. колегія: Д. Г. Гринчишин та ін. Київ : Наукова думка, 1977. Т. 1. 632 с.; 1978. Т. 2. 592 с.

ЯСУМ : Яворницький Д. Словник української мови. Катеринослав: Слово, 1920. Т. 1 (А–К). 412 с.

ТРАНСЛІТЕРОВАНИЙ СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Vasylova, I. O. (2014). Poniattia “hostynnist” verbalizovane v nimetskii ta ukrainkii movnykh kartynakh svitu. Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni T. Shevchenka. Filolohichni nauky. 3. 58–68.
 2. Veynmeyster, A. (2013). Gostepriimstvo: k opredeleniyu ponyatiya. Teoriya i praktika servisa: ekonomika, sotsialnaya sfera, tehnologiya. 147–153.
 3. Vorobeva, I. O. (2008). Istoriya naimenovaniy nekotorykh denezhnykh edinits russkogo gosudarstva v HV – HVI vv. Vestnik MGOU. Seriya “Russkaya filologiya”. Moskva : Izd-vo MGOU, 4. 88 – 92.
 4. Voronkova, L. P. (2001). Istoriya turizma: ucheb. posobie. Moskva : Moskovskiy psihologo-sotsialniy institut; Voronezh : Izdatelstvo NPO “MODEK”, 304.
 5. Harbar, H. A. (2009) Hostynnist v sotsiokulturnii sferi turyzmu yak holovnyi predmet filosofskoho analizu: Nauk. visnyk : zb. nauk. prats / Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova, Ukrainka AN. Kyiv : Vyd-vo NPU im. M.P. Drahomanova, Vyp. 27. 273–278.
 6. Hrynev, S. V. (1993). Vvedenie v terminovedenie. Moskva : Moskov. Litsey.
 7. Hrynev-Hrynevych S. V., Sorokina E. A., Skopyuk T. G. (2005). Osnovy antropolingvistiki (k leksicheskim osnovaniyam evolyutsii myshleniya cheloveka): ucheb. pos. Moskva : Kompaniya Sputnik.
 8. Domostroy. (1990). Sost., vst. st., per. i komm. V. V. Kolesova. Moskva : Sov. Rossiya.
 9. Istoriya kul'turyi Drevney Rusi. (1948). Moskva–Leningrad.
 10. Karamzin, N. M. (1988). Predaniya vekov. Skazaniya, legendy, rasskazy iz “Istorii gosudarstva Rossiyskogo”. Moskva: Pravda, 48 – 49.
 11. Kosmeda, T. A. Liakhovyn, O. B. (2012). Vyiv kontseptu hostynnist v ukrainkii, nimetskii i rosiiskii movakh: fatchna komunikatsiia. Uchenye zapiski Tavricheskogo natsionalnogo universiteta imeni V. I. Vernadskogo. Simferopol : Tavricheskii natsionalniy universitet imeni V. I. Vernadskogo, 319–326.
 12. Leychik, V. M. (1989). Predmet, metody i struktura terminovedeniya: (Avtoreferat dysertatsii doktora filol. nauk). Moskva.
 13. Malyuko, T. V. (2006). Obschaya harakteristika termina kak osnovnoy edinitsy finansovo-ekonomicheskoy terminologii. Kultura narodov Prichernomor'ya. 2006. 82. T. 1. 277–279.
 14. Malska, M. P., Pandiak, I. H. (2009). Hotelnyi biznes: teoriia ta praktyka: navch. posibn. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury.
 15. Pryma, V. V. (2014). Kontseptualizatsiia hostynnosti v naukovomu dyskursi. Kultura Ukrainy. Vyp. 45. 107–115.
 16. Symonenko, L. O. (2003). Ukrainka terminolohichna leksykohrafiia za roky nezalezhnosti: zdobutky i prorakhunky. Ukrainka terminolohiia i suchasnist: zb. nauk. prats. Kyiv, Vypusk V. 18–22.
 17. Chernyshova, L. A. (2010). Otrasleyaya terminologiya v svete antropotsetricheskoy paradigmy: monografiya. Moskva : Izd-vo MGOU, 206.
- BSUM : Slovyk ukrainkoi movy: V 11 t. / [red. kol.: I. K. Bilodid (holova) ta in.]. Kyiv : Nauk. dumka, (1970–1980).
- ESDT : Entsiklopedychnyi slovyk-dovidnyk z turyzmu / Avt.-uklad.: V. A. Smolii, V. K. Fedorchenko, V.I. Tsybukh. Kyiv : Vydavnychi Dim “Slovo”, (2006).
- ESSUM : Mytropolyt Ilarion. Etymolohichno-semantychnyi slovyk ukrainkoi movy / Za red. Yu. Mulyka-Lutsyka. Vinnipeh : Nakladom tovarystva “Volyn”, T. 1. (1979); T. 2. (1982); T. 3. (1988).

ESUM : Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy: V 7 t. / AN URSS In-t movoznavstva im. O.O. Potebni; Redkol. O. S. Melnychuk (hol. redaktor) ta in. Kyiv : Nauk. dumka, T. 1. (1982).
 ZKTTS : Turistskiy terminologicheskii slovar: Spravochno-metodicheskoe posobie / Avt.-sost. I. V. Zorin, V. A. Kvartalnov. Moskva : Sovetskiy sport, (1999).
 ISUla : Istorychnyi slovnyk ukrainskoho yazyka: T. 1: A–Zh. / Pid red. prof. Ye. Tymchenka. Zoshyt II: H–Zh. Kharkiv–Kyiv : Ukrainska radianska entsyklopediia, (1932).
 SSM : Clovnyk staroukrainskoi movy KhIV – XV st. U 2 t. / Red. kolehiia: D. H. Hrynchyshyn ta in. Kyiv : Naukova dumka, T. 1. (1977); T. 2. (1978).
 YaSUM : Yavornytskyi D. Slovnyk ukrainskoi movy. Katerynoslav: Slovo, T. 1 (A–K). (1920).

УДК : 811.112.2'34'37:82-92

**Редька А.
(Чернівці)**

ФОНОСЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ПОЛІТИКІВ)

Статтю присвячено дослідженню фонемних сполучень слів (фонестем) німецької мови. Матеріалом для дослідження обрано промови політиків Німеччини (Ангели Меркель і Йоахіма Гаука) та Австрії (Александра ван дер Беллена і Гайнца Фішера). Для дослідження здійснено вибірку промов політичних діячів на різноманітну тематику з таких основних тем: “війна”, “економіка”, “культура”, “політика”. Виявлена фонестемна лексика згрупована щодо їх емоційно-конотативного сприйняття за шкалою „оцінки“. Під час дослідження виявлено асоціативно-символічні значення досліджуваних фонестем, встановлено, як кількість фонестемної лексики впливає на сприйняття електоратом промов в цілому та які фонестеми частіше вживаються у публіцистичних текстах.

Ключові слова: фоносемантика, звукосимволізм, фонестема, фонестемна лексика, публіцистичний текст, емоційно-конотативне сприйняття.

Статья посвящена исследованию фонемных сочетаний слов (фонестем) немецкого языка. Материалом для исследования выбраны речи политиков Германии (Ангелы Меркель и Йоахима Гаука) и Австрии (Александра ван дер Беллен и Хайнца Фишера). Для исследования сделано выборку речей на различную тематику, которые касаются таких основных тем: "война", "экономика", "культура", "политика". Обнаруженная фонестемная лексика была сгруппирована за их эмоционально-конотативным восприятием по шкале „оценки“. В ходе исследования было обнаружено символические значения исследуемых фонестем, как количество фонестемной лексики влияет на восприятие речи в целом и какие фонестемы чаще употребляются в публицистических текстах.

Ключевые слова: фоносемантика, звукосимволизм, фонестема, фонестемная лексика, публицистическая речь, эмоционально-коннотативное восприятие.

Almost all the branches of science discover sounds. However, the most active branch of the study is phonosemantics. Phonosemantics examines three types of phonetic units: phonemes, phonetic features, and phoneme combinations. The research is based on the analysis of phonemic combinations – the study of initial consonant combinations in German with a single method taking into account all the basic parameters of phonosemantics. The language sounds are connected to the non-sound imagery. The consciousness of speakers reflects the objectively existing patterns in a sound system of the language. Not only the reflections but also the facts of the speakers' consciousness are significant for the research. The paper is dedicated to the research of the German phonemic word combinations (e.g. phonesthemes [bl-], [br-], [dr-], [fl-], [fr-], [gl-], [gn-]..., the total number is 29 units), and the material of the research is speeches of German politicians (Angela Merkel and Joachim Gauck) and Austrian politicians (Alexander Van der Bellen and Heinz Fischer). For the research, a sample of 30 speeches of each politician, which embraced different topics, was conducted. The total number of the word usage was determined in every